

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ ΙΙ
Α΄ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ
Θέμα: το Φως γύρω μας και εντός.

3^ο τμήμα
Υπ.Καθηγητής
Τάκης Κοζόκος – γλύπτης

Το blog του μαθήματος υπάρχει στην διεύθυνση:

<http://www.blodgeikastika.gr>

email takiskozokos@gmail.com
web www.takiskozokos.gr

1^ες Σημειώσεις Μαθήματος 2023-24

Το μάθημα είναι κατά βάση εργαστηριακό.
Οι σημειώσεις δίνονται για την ενθάρρυνση σας για περισσότερη έρευνα.

Παναγιώτης Τέτης (1925 - 2016)

Πως μια σκιά γέννησε την ζωγραφική? - Σκιαγραφία -η Ιστορία της σκιάς – Θέατρο Σκιών -η σκιά στην Τέχνη – Ο ρόλος της σκιάς στην ζωγραφική – Α. Φασιανός – η Τέχνη του Μ/Α – ο Χώρος και η σημασία της σκιάς – Αισθητική και Φιλοσοφία της σκιάς. – Πλάτωνας, η Αλληγορία του σπηλαίου – Μην φοβάσαι τις σκιές, είναι απόδειξη πως κάπου υπάρχει Φώς.

Το Μαύρο και το Άσπρο

...από ένα soundtrack του 1974 του κ. **Elton John**

Bennie And The Jets.

<https://www.nowness.com/picks/elton-john-bennie-and-the-jets>

Σιγά-σιγά, μες στο κατακαλόκαιρο, το φως αφανίζει την Ελλάδα. Χωνεύει τα νησιά, εξουδετερώνει τις θάλασσες, αχρηστεύει τους ουρανοίς. Άφαντα όλα... Η αντίσταση σ' ένα τέτοιο φως. να ποιο είναι το βαθύτερο νόημα της ελληνικής αρχιτεκτονικής».

Οδυσσέας Ελύτης

Παναγιώτης Τέτης
Σίφνος
201 x 155 εκ.
Σινική μελάνη σε χαρτί κολλημένο σε ξύλο
1970

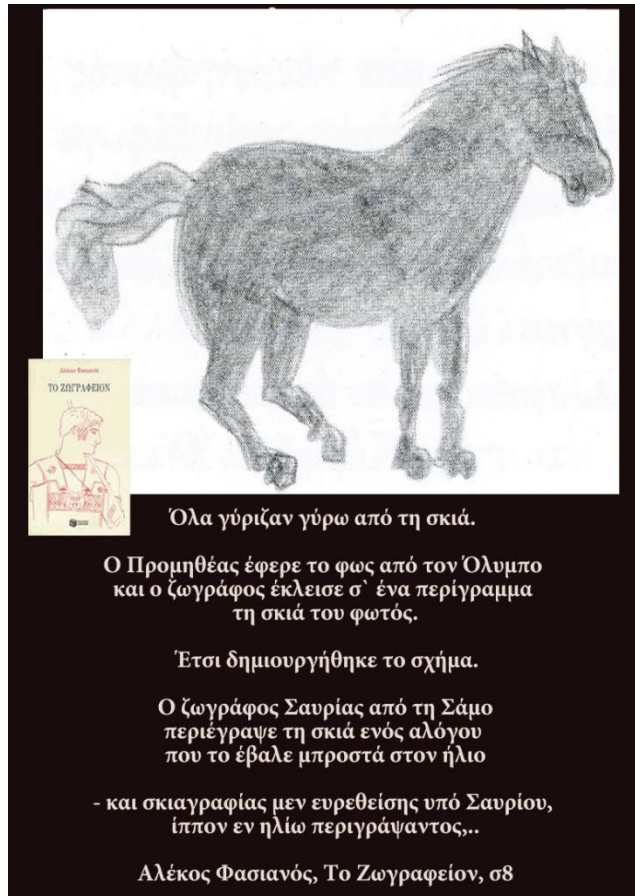

«Ο Τέτσης είναι ζωγράφος της χρωματικής πλησμονής, της ηδονής του χρώματος. Το ελληνικό φως, σύμφωνα με τον ζωγράφο, «ισοπεδώνει δημοκρατικά» τους τόνους και ξεθωριάζει τα δυνατά χρώματα. Πώς να παραμείνεις πιστός σε δύο αντίπαλες ερωμένες; στη ζωγραφική του βλέματος, που έχει να αναμετρηθεί με ένα αμείλικτο φως, και στη ζωγραφική του χρώματος, που φιλοδοξεί να διατηρήσει την καθαρότητα και την ένταση του τόνου; Ο ζωγράφος κατάφερε να κερδίσει αυτή τη μάχη. Δημιούργησε έτσι μια ζωγραφική ελληνική, που είναι ταυτόχρονα φωτοτροπική και χρωματική [...] Όλα τα θέματα έχουν τη θέση τους στη ζωγραφική του Τέτση: από ένα απλό κανάτι με πινέλα ακουμπισμένο σε ένα τραπεζάκι ως τη γεωμετρία της Υδρας, την ώρα που την αγκαλιάζει ο πρώτος ήλιος και την αποχαιρετά ο τελευταίος, θωπεύοντάς τη με το μελένιο φως του, και ως τη Λαϊκή Αγορά της Παρασκευής στην Ξενοκράτους, που θα εμπνεύσει στον ζωγράφο τη μνημειώδη ζωφόρο των 50 μέτρων. Η ζωγραφική του Τέτση δεν είναι ποτέ περιγραφική, μιμητική. Ο θεατής καλείται να αναπλάσει την εικόνα που ερέθισε τον ζωγράφο με τη δική του αίσθηση, απολαμβάνοντας ταυτόχρονα το δημιουργικό γίνεσθαι, την ορατή ποιητική του έργου»

Μαρίνα Λαμπράκη – Πλάκα, ιστορικός τέχνης και διευθύντρια της Εθνική Πινακοθήκης

Η ιστορία της Σκιάς

Omonoia Metro Station (The Queue by Nikos Kessanlis)

Νίκος Κεσσανλής [1930 - 2004]

Ο Νίκος Κεσσανλής γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη το 1930. Είναι από τους σημαντικότερους εκπροσώπους του μοντερνισμού με σπουδαία καλλιτεχνική

δραστηριότητα τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό. Το 1982 εκλέχθηκε καθηγητής στην ΑΣΚΤ και το 1988 εκπροσώπησε, μαζί με τον Βλάση Κανιάρη, την Ελλάδα στην Μπιενάλε της Βενετίας.

<https://www.youtube.com/watch?v=OEhoyJJ10Gs&t=16s>

Antony Gormley - Blind light

Blind Light, The Hayward Gallery, London, 2007

https://www.youtube.com/watch?v=JIYGsdBiws0&ab_channel=DavideMazza

music

Darkness And Light

Stephan Micus Photo: Mirjam Daum / ECM

Stephan Micus

Album : Darkness And Light Track Name : Part 4 Year : 1990

<https://www.youtube.com/watch?v=dbEgXVBixh0>

η σημασία της σκιάς.
Τα Εργαστήρια της Τέχνης και του Πολιτισμού. 2013
Μη κερδοσκοπική επιχείρηση.

συζήτηση με τον Αλέκο Φασιανό. (απόσπασμα)

Μια σπάνια συνέντευξη του ζωγράφου Αλέκου Φασιανού για την σημασία της σκιάς στην τέχνη του.

από το προσωπικό αρχείο του διδάσκοντος.

<https://www.youtube.com/watch?v=Cfz9QfUbVul>

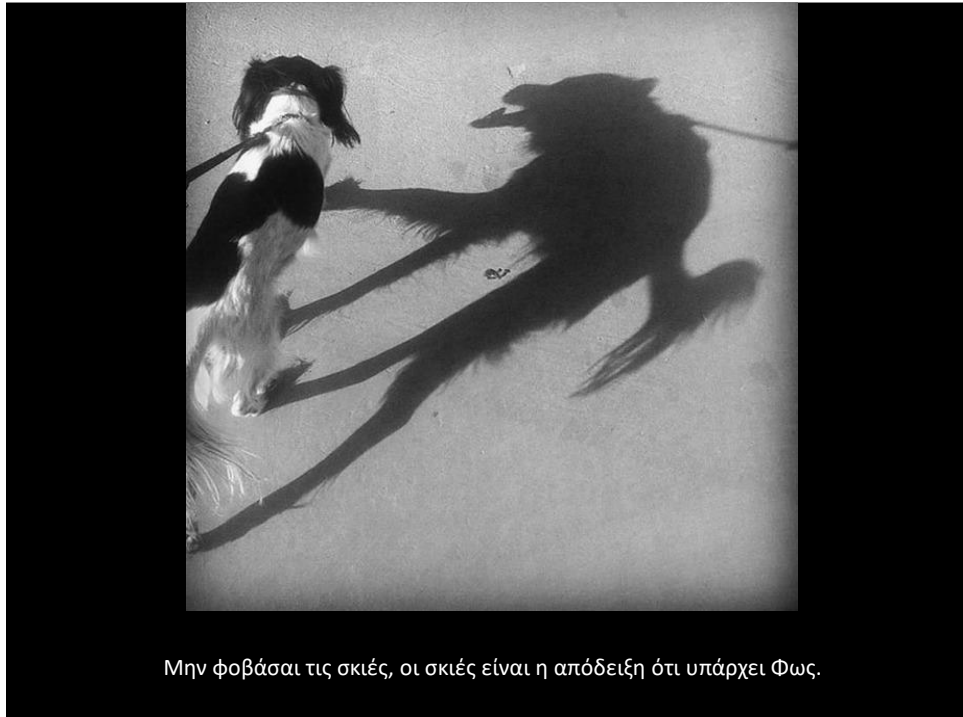
Αλέκος Φασιανός

<https://www.alekosfassianos.gr/>

έργο του Α. Φασιανού

Η σκιά προσωποποιεί οτιδήποτε αρνείται να αναγνωρίσει το υποκείμενο γύρω από τον εαυτό του. Προβάλλεται πάνω στο άτομο άμεσα ή έμμεσα με εμφάνιση κατωτέρων ιδιοτήτων του χαρακτήρα... δείχνει μια ένοχη προσωπικότητα της οποίας ακραίες και έσχατες διακλαδώσεις φτάνουν στους ζωικούς μας προγόνους άρα περιλαμβάνουν ολόκληρη την ιστορική όψη του ασυνείδητου.

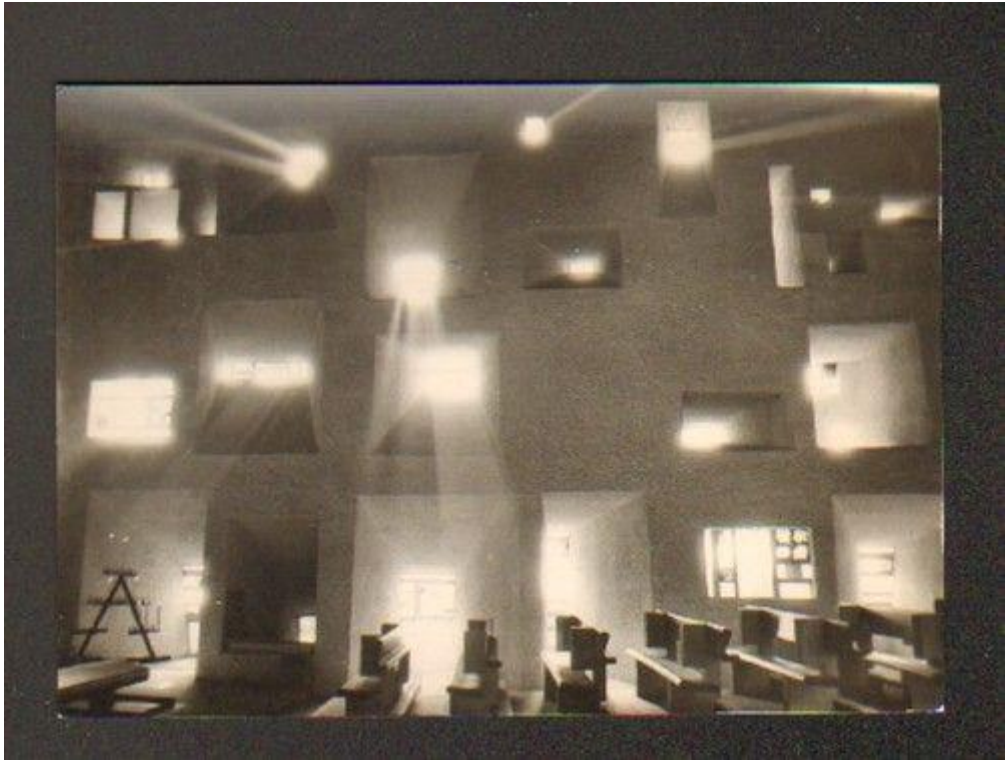
Η σκιά δεν είναι πηγή κάθε κακού, όπως νόμιζαν μέχρι σήμερα, αλλά διαθέτει και καλές ιδιότητες όπως τα φυσιολογικά ένστικτα, αντιδράσεις, διαισθήσεις, παρορμήσεις...

Καρλ Γιούνγκ

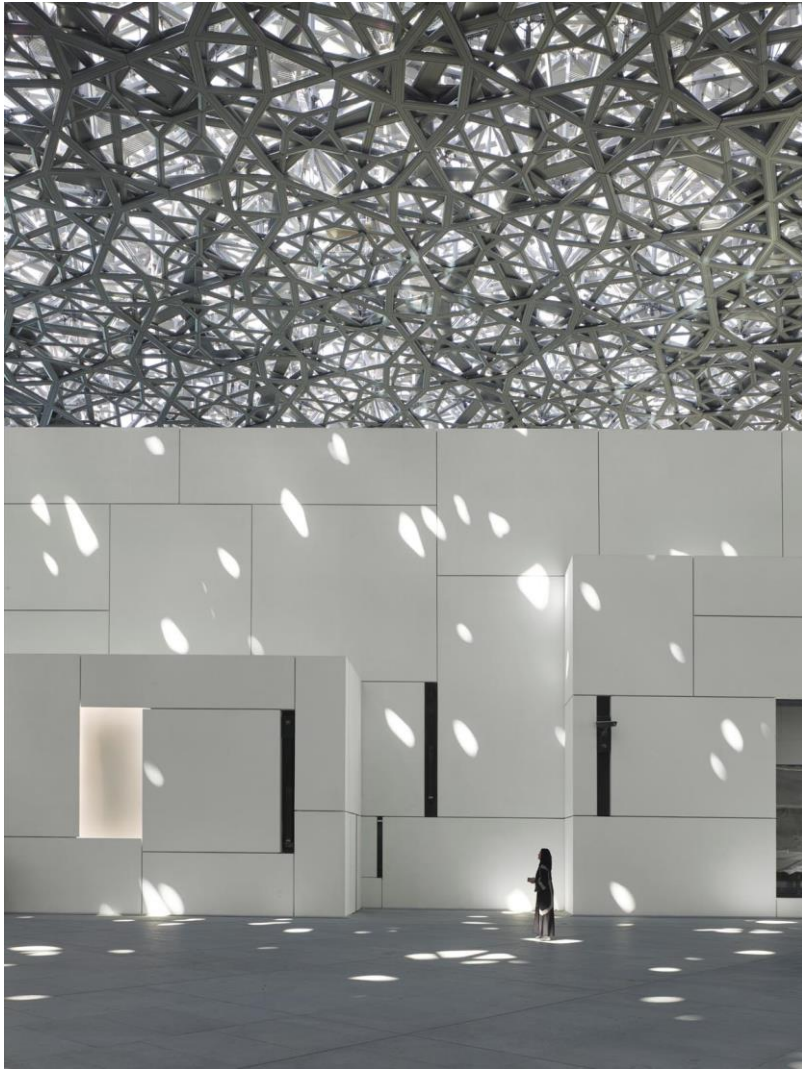
Notre Dame du Haut - Le Corbusier

<https://www.youtube.com/watch?v=hEkQvR-el3M>

Louvre Abu Dhabi 360! Jean Nouvel designed museum OPENS! TRIP OUT

<https://www.youtube.com/watch?v=bWN7qVYK-RE>

Jean Nouvel reveals cave resort in Saudi Arabia's AlUla desert

<https://www.youtube.com/watch?v=Y3NejjrtEMI>

IN PRAISE OF SHADOWS

In Praise of Shadows by Jun'ichirō Tanizaki.

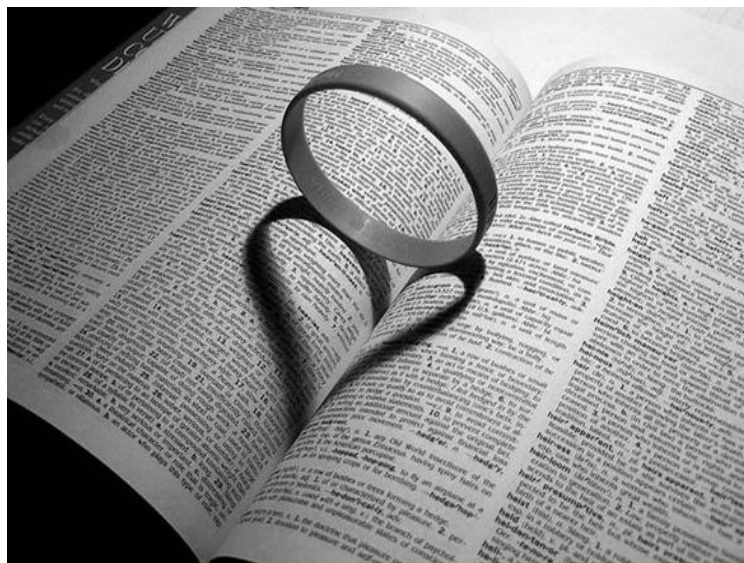
<https://vimeo.com/220687084>

-Οι πρόγονοι μας ήταν αναγκασμένοι να ζούνε μέσα σε σκοτεινά δωμάτια και έτσι κάποια στιγμή ανακάλυψαν την ομορφιά της σκιάς. Σύντομα έφτασαν στο σημείο να βάλουν τις σκιές στην υπηρεσία των σκοπών της ομορφιάς. Η ομορφιά του γιαπωνέζικου δωματίου εξαρτάται απόλυτα και γεννιέται από την εναλλαγή, αμυδρού φωτός και σκιάς. Έξω απ' αυτό δεν υπάρχει τίποτε άλλο... οι Δυτικοί είναι ανίκανοι να καταλάβουν και να λύσουν το αίνιγμα της σκιάς,...

Τζουνίτσιρο Τανιζάκι, Το εγκώμιο της σκιάς,

(κατεβάστε το βιβλίο σε αρχείο pdf από το Fb του μαθήματος)

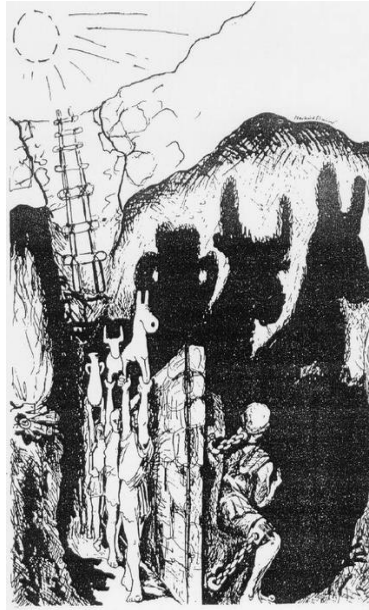
Η Πλάνη με τις σκιές.

Το σπήλαιο με τις σκιές.

Η **Πολιτεία** περιλαμβάνει την Αλληγορία του σπηλαίου, με την οποία ο Πλάτων εξηγεί τη Θεωρία των Ιδεών του.

<https://www.youtube.com/watch?v=Jlw3ACO9HS0>

Η σημερινή κατάσταση του ανθρώπου, λόγω απαιδευσίας, μπορεί να αναπαρασταθεί άψογα από τον περίφημο μύθο του σπηλαίου που διηγείται ο Πλάτωνας, στην αρχή του έβδομου βιβλίου της Πολιτείας του.

Ο άνθρωπος ζει σε μια ψευδαίσθηση

Σύμφωνα με τον **αλληγορικό μύθο** οι άνθρωποι ζούμε σαν φυλακισμένοι μέσα στις παραισθήσεις και τις αυταπάτες μας και **δεν μπορούμε να γνωρίσουμε την αλήθεια** γιατί μας εμποδίζουν τα δεσμά των αισθήσεων αλλά και τα δεσμά των εξουσιαστών, που **χειραγωγούν τις αισθήσεις μας** ώστε να αντιλαμβανόμαστε μόνο την πραγματικότητα όπως την καθορίζουν εκείνοι.

Κατά τον **Πλάτωνα**, ο απελεύθερος δεσμώτης είναι ο **φιλόσοφος**, ο οποίος βλέπει τα ίδια τα όντα, τις ιδέες, και όχι τα είδωλά τους. Οι αλυσοδεμένοι σύντροφοι του είναι οι κοινοί άνθρωποι που, έχοντας εθισθεί στις **απατηλές παραστάσεις** των αισθητών πραγμάτων, **ζουν, χωρίς να το ξέρουν, μέσα στο ψέμα**. Πάντοτε βέβαια, για τον Πλάτωνα, υπάρχει η δυνατότητα απεμπλοκής των αλυσοδεμένων ανθρώπων από τις πλάνες τους. Για να το πετύχουν αυτό, χρειάζεται να αποδεσμευτούν από τις αλυσίδες τους. Αυτές συμβολίζουν τις αισθήσεις τους, που τους υποχρεώνουν να παρατηρούν μόνο τα απατηλά είδωλα των ιδεών, των αληθινών όντων.

Αντί για τις αισθήσεις τους όμως θα πρέπει να εμπιστευτούν το νου τους.

24 Guess the hand shadow animal

<https://www.youtube.com/watch?v=J-3fHDUmnf0>

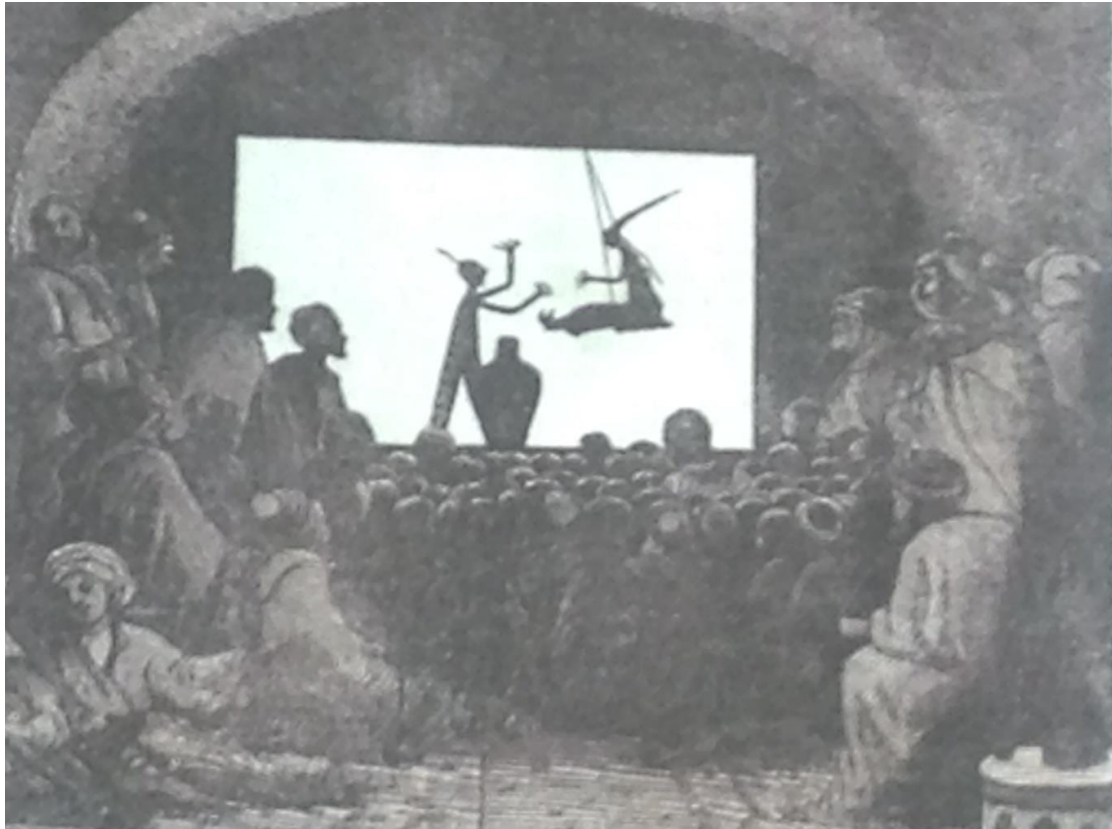
Diet Wiegman

<https://www.youtube.com/watch?v=r2M3RDdKVI0&t=11s>

Το 2009 ψηφίστηκε “Ο πιο λαμπρός καλλιτέχνης από την Ολλανδία”. Ο Ολλανδός καλλιτέχνης Diet Wiegman είναι ένας αρχιμάστορας της τέχνης του. Αλλά από όλες τις καταπληκτικές δημιουργίες του, το έργο του με το φως και τη σκιά είναι το πιο συναρπαστικό. Χρησιμοποιώντας σκουπίδια, κομμάτια από γυαλί και άλλα υλικά, δημιουργεί γλυπτά που, με τη βοήθεια μιας πηγής φωτός, προβάλλουν μια όμορφη εικόνα σε ένα τοίχο.

Το θέατρο των σκιών.

<https://www.youtube.com/watch?v=FZ91LEOv8k8&t=5s>

- Οι διάφορες θεωρίες, τοποθετούν την αρχή του στην ΙΝΔΙΑ την ΙΑΒΑ ή την ΚΙΝΑ.
Όμως όλες οι πληροφορίες δείχνουν ότι κατάγεται από την Ασία.
Οι παλαιότερες αποδείξεις εμπεριέχονται στα έπη της ΜΑΧΑΜΠΑΡΑΤΑ και της ΤΕΡΙΓΚΑΤΑ.
Μα και τα θέματα των έργων του Θεάτρου Σκιών της Ιάβας, της Κεϋλάνης, της Καμπότζης και της Ταϊλάνδης, προέρχονται από την Μαχαμπαράτα και τη Ραμαγιάνα.
Η ανάπτυξη του Θεάτρου Σκιών στην Ινδία, είναι γύρω στα 200 π.Χ. .

https://www.youtube.com/watch?v=h_SfZkipuzg

https://www.youtube.com/watch?v=Z9KoBRGc3_s&t=224s

Ο Γιάννης Σπαθάρης και ο Καραγκιόζης.

Το έργο, το ήθος, οι σκέψεις και η αγάπη του για αυτή την χώρα είναι η πιο σπάνια παρακαταθήκη που μας άφησε.

<https://www.youtube.com/watch?v=K6EPgAdfvjE&t=1s>

“Η τέχνη του Σπαθάρη είναι στη βάση της λαϊκής ψυχής και ζωής και μακάριος όποιος την αντικρίζει με τη σοβαρότητα που της οφείλεται. Μέσα της δεν κατασταλάζει μόνο η λαγαρή θυμοσοφία του λαού μας μπρος στα ανάποδα του κόσμου, αλλά σκεπάζεται και η πηγαία δύναμη πόχει μέσα του και με την οποία υπερνικά αυτά τα ανάποδα με ψυχισμό ασύγκριτο, ανεβαίνοντας απ’τα σκαλιά της θείας του εξυπνάδας ως με τις κορφές τον ηρωισμού...”

Άγγελος Σικελιανός

<https://www.youtube.com/watch?v=2W-iltpcd6M&t=4s>

-Ο Καραγκιόζης _ Διονύσης Σαββόπουλος

Ο Αλέκος Φασιανός παίζει με την σκιά .....

Αρχείο διδάσκοντος

<https://vimeo.com/67393867>

excerpts from Ghosts of the River

https://www.youtube.com/watch?v=CmLAW-Jxhlw&t=81s&ab_channel=shadowlightproductns

excerpts from Ghosts of the River, a shadow play written by Octavio Solís, directed by Larry Reed, art direction by Favianna Rodriguez, with music by Cascada de Flores.

Χατζηδάκης - Γαλάνη _Χορός με τη σκιά μου_ (Σείριος)

<https://www.youtube.com/watch?v=7mbvrGdHKGg&t=3s>

Μ/Α Φωτογραφία

Sebastião Salgado – photographer

The salt of the earth

Wim Wenders

A journey with Sebastião Salgado

(Έγινε παρουσίαση της ταινίας στο εργαστήριο.)

Το σιωπηλό δράμα της φωτογραφίας

https://www.ted.com/talks/sebastiao_salgado_the_silent_drama_of_photography?language=el&subtitle=el

---

PICTURES

<https://vimeo.com/74453170>

1^η Άσκηση Μαθήματος 2023-24

1η ΑΤΟΜΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Μαυρόασπρη ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΣΚΗΣΗ

Θέμα: **Είμαι η σκιά μου.**

1 (σκηνοθετημένη) φωτογραφία με το θέμα

Τις εργασίες μας αυτές θα τις ανεβάσουμε στο fb της ομάδας του 3^{ου} τμήματος έως 8/4/2024

- Εργασία που δεν έχει αναρτηθεί κανονικά δεν θα θεωρηθεί ότι παραδόθηκε.

Παραδείγματα - Μ/Α Φωτογραφίες από άσκηση των φοιτητών του 3^{ου} τμήματος υπάρχουν στο Fb του μαθήματος)

Links

ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΕΣ ΜΑΤΙΕΣ
27 Δεκέμβριος, 2011

Το αμετάκλητο φως

του Τάση Παπαϊωάννου

<https://www.greekarchitects.gr/gr/%CE%B1%CF%81%CF%87%CE%B9%CF%84%CE%B5%CE%BA%CF%84%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%B5%CF%82-%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%B9%CE%B5%CF%82/%CF%84%CE%BF-%CE%B1%CE%BC%CE%B5%CF%84%CE%AC%CE%BA%CE%BB%CE%B7%CF%84%CE%BF-%CF%86%CF%89%CF%82-id4705>

Rogier van der Heide: Why light needs darkness

<https://www.youtube.com/watch?v=qKmuMQT5E6Y>

<http://www.greekarchitects.gr/gr/%CF%86%CF%89%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%82/%CF%83%CE%B5%CE%BB%CE%AF%CE%B4%CE%B1-1>

ΦΩΣ

The natural light in the atmosphere of architectural space

The cases of Tadao Ando and Peter Zumthor

https://issuu.com/archstudies/docs/tsoutsos_spiros

Video επιλογές

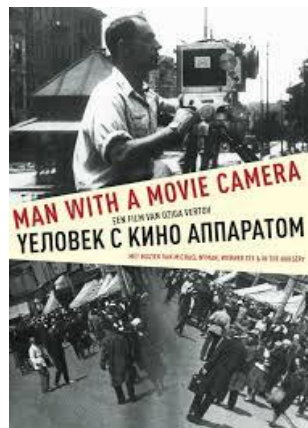
Ταινίες.

Ντοκιμαντέρ:

Προτάσεις για videos σχετικά με το θέμα.

Man with a Movie Camera (1929) movie

<https://www.youtube.com/watch?v=cGYZ5847Fil>

Αβανγκάρντ ρώσικο ντοκιμαντέρ του 1929 που σκηνοθέτησε ο Τζίγκα Βερτόφ και μόνταρε η σύζυγός του. Παραμένει αξεπέραστο, δεξιοτεχνικό γλωσσάρι/γιορτή για το μοντέρνο σινεμά, ανεξάντλητο ευρητήριο για σπουδαστές κι επίδοξους κινηματογραφιστές, ακόμη και σήμερα.

Βιβλιογραφία.

Προτάσεις για βιβλία σχετικά με το θέμα.

- Γραμματικής Γεώργιος, Η αυτοβιογραφία του φωτός, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2005
- Ιάκωβος Ποταμιάνος – Τέχνη και Φώς – Εκδόσεις Αντιύλη
- Tanizaki, J. [1933], (1992), In'ei Raison, Tokyo (μτφρ. Π. Ευαγγελίδης, Το Εγκώμιο της Σκιάς, Αθήνα, Άγρα
- Τις Τιέν Αν, (2004), Zen Φιλοσοφία, Αθήνα, Κέδρος
- Casati, R. (2004), La Scoperta dell'Ombra, Milano, Mondadori Editore, ελλ. έκδοση, Η Ανακάλυψη της Σκιάς, Αθήνα, Εκδόσεις Εικοστού Πρώτου
- Μαχαίρα Ελένη (2011), Το μαύρο τετράγωνο του Καζιμίρ Σεβερίνοβιτς Μαλέβιτς, Εκδότης-Στιγμή
- Ιάκωβος Ποταμιάνος, ΤΟ ΦΩΣ ΣΤΗ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ, Εκδ. University Studio Press

News

Αναδρομική έκθεση της Iris van Herpen στο Παρίσι

<https://www.instyle.gr/moda/fashion-news/anadromiki-ekthesi-tis-iris-van-herpen-sto-parisi/>

Τα έργα του οραματιστή καλλιτέχνη James Turrell
στην Αθήνα

<https://www.lifo.gr/now/entertainment/ta-erga-toy-oramatisti-kallitehni-james-turrell-stin-athina>

Το μεγαλύτερο φεστιβάλ αισθητικής παρέμβασης
στην πόλη του Sydney στην Αυστραλία.

<https://www.youtube.com/watch?v=5nxL1lwSQNg&t=1s>

24 MAY - 15 JUNE 2024

#VIVIDSYDNEY

VIVID SYDNEY 2024

24 Μαΐου - 15 Ιουνίου

https://www.vividsydney.com/?fbclid=IwAR38SMuFFmghmz2DDkPBXWhhnMfD1ENfjTxKBp_mrrYW1KTeq2V-CWVNVEh4

....για πάντα ενδιαφέρουσα επίσκεψη στο ...

<http://www.ted.com/topics/architecture>

Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού και ερευνητικού έργου του διδάσκοντα. - email: takiskozokos@gmail.com